

HRVATSKI SABOR

**KLUB ZASTUPNIKA
HRVATSKIH LABURISTA – STRANKE RADA**

Zagreb, 17. listopada 2012.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog Zakona o izmjeni i dopunama Kaznenog zakona

Na temelju članka 84. Ustava Republike Hrvatske i članka 129. Poslovnika Hrvatskog sabora, podnosimo **Prijedlog zakona o izmjeni i dopunama Kaznenog zakona.**

Sukladno članku 135. stavku 2. Poslovnika Hrvatskog sabora, u postupku donošenja Zakona na sjednici Hrvatskog sabora i njegovih radnih tijela, sva potrebna obrazloženja dat će u ime predlagatelja zastupnici Dragutin Lesar, Nikola Vuljanić, Nansi Tireli, Branko Vukšić, Mladen Novak i Zlatko Tušak.

Predsjednik

Dragutin Lesar

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovog Zakona sadržana je u članku 2. stavku 4. u vezi s člankom 54. Ustava Republike Hrvatske (NN 85/10 – pročišćeni tekst).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Novim Kaznenim zakonom (NN 125/11) koji stupa na snagu 01.01.2013. godine, u članku 132. propisana je kaznena odgovornost poslodavca koji svojim radnicima ne isplaćuje plaću, kao i druge povrede radnih odnosa. U odnosu na odredbu članka 114. kojom se propisuje kaznena odgovornost za povreda prava na rad i drugih prava iz rada u starom Kaznenom zakonu (NN 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 84/05, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11, 77/11), odgovornost poslodavca za povredu radnih odnosa propisana člankom 132. novog Kaznenog zakona propisana je na precizniji i određeniji način, čime se postavlja temelj za učinkovitiju i kvalitetniju zaštitu radničkih prava. Ovdje posebice valja naglasiti odgovornost poslodavca za neisplatu plaća, obzirom da prema relevantnim podacima u Republici Hrvatskoj u ovom trenutku preko 80.000 ljudi radi, a ne prima plaću.

I drugim je zakonskim propisima postavljen temelj kojim bi se osigurala odgovornost poslodavca za isplatu plaća, te se stvorio zakonski okvir kojim se radniku jamči učinkovita zaštita njegovih potraživanja iz radnog odnosa. U tom smislu, člankom 85. Zakona o radu propisana je obveza poslodavca koji na dan dospelosti ne isplati plaću, naknadu plaće ili otpremninu ili ih ne isplati u cijelosti, da radniku kojem je bio dužan isplatiti plaću dostavi **obračun iznosa koje je bio dužan isplatiti**. Rok za dostavu takvog obračuna određen je do kraja mjeseca u kojem radnička potraživanja dospijevaju. Za naplatu radničkih potraživanja, najvažnija je odredba da se takav obračun iznosa koje je poslodavac bio dužan isplatiti smatra ovršnom ispravom temeljem koje je radnicima omogućeno da svoja potraživanja namire u sudskom postupku. Člankom 294. Zakona o radu, u stavku 1., točki 51., neispunjenje obveze poslodavca da radniku dostavi obračun dugovane, a neisplaćene plaće, naknade plaće ili otpremnine, okvalificiran je kao prekršaj za koji je propisana novčana kazna od 61.000,00 do 100.000,00 kuna ukoliko je prekršitelj pravna osoba, dok se novčana kazna za isti prekršaj umanjuje radi li se o poslodavcu fizičkoj osobi.

Vrijednost obračuna neisplaćene plaće kao ovršne isprave dodatno je osnažena posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (NN 112/12) gdje se obračun poslodavca o neisplati dospelog iznosa plaće kvalificira kao osnova za plaćanje, temeljem koje je putem Financijske agencije radniku omogućeno da se izravno naplati na poslovnom računu poslodavca. Novi Ovršni zakon (NN 112/12) također se referira na obračun poslodavca o neisplati dospelog iznosa plaće kao na ovršnu ispravu temeljem koje će radnicima biti olakšana naplata njihovih potraživanja iz radnog odnosa. Na ovaj način upotpunjen je zakonski okvir kojim se radnicima omogućuje izravna naplata njihovih potraživanja na računu poslodavca u izvansudskom postupku, dok se istovremeno rasterećuju sudovi.

Čitajući opise navedenih zakonskih rješenja, onome koji nije upoznat sa sudskom praksom domaćih sudova moglo bi se učiniti da je hrvatski zakonodavac učinio uistinu sve kako bi i faktički i pravno tražbine iz radnih odnosa svrstao u prvi red naplate i osigurao im bezrezervnu zaštitu. Povrh toga, mogao bi se steći pogrešan dojam da hrvatski poslodavci uistinu poštuju svoju obvezu da radnicima kojima nisu isplatili plaću izdaju obračun o iznosu koji im duguju, jer je zapriječena kazna visoka a postupanje nadležnih tijela ne ostavlja mnogo prostora da se ovoj obvezi izmakne. No, činjenica je da malo koji poslodavac u

Hrvatskoj poštuje svoju obvezu da o neisplaćenim plaćama svojim radnicima izda obračun iznosa koje im je bio dužan platiti. Uzrok tomu dijelom valja tražiti u brzo rastućoj kulturi obezvrjeđivanja rada koju potiče i njeguje vladajuća elita, dijelom u poslovnoj neodgojenosti i neodgovornosti poslodavca, te konačno, u činjenici da upravo nikakve sankcije ne očekuju poslodavca koji svom radniku ne izda obračun o dospjelim a neplaćenim iznosima plaća. Bilo bi zanimljivo vidjeti koliko je poslodavaca prekršajno odgovaralo za neizdavanje obračuna o neisplaćenju plaći, te kolika se rješenja o ovrši u korist radnika temelje upravo na obračunu poslodavca o neisplati dospjelog iznosa plaće. Obzirom na nepostojanje jedinstvene baze podataka do ovog broja teško je doći, no sudeći po brojnim izjavama radnika koji su radili a nisu primali plaću, gotovo je pravilo da im poslodavac o neisplaćenim iznosima plaća i drugih tražbina nije izdavao obračun. Ukoliko praksa hrvatskih poslodavaca ne bi bila ovakva, mogao bi se razumjeti napor predlagatelja da u izmijeni Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima obračun poslodavca o neisplati dospjelih plaća uvrsti u osnovu za plaćanje, temeljem koje se radnik može direktno naplatiti na računu poslodavca. Imajući u vidu činjenicu da radnici u pravilu **ne raspoložu obračunom poslodavca o neisplati dospjelog iznosa plaće**, postavlja se pitanje – koja je svrha ovih promjena i je li Vlada predlaganjem ovih promjena željela samo stvoriti privid olakšane naplate radničkih potraživanja ili ima stvarnu namjeru pomoći radnicima?

Obzirom na opisano stanje u hrvatskoj stvarnosti, ovim Prijedlogom zakona nudi se rješenje kojim bi se izvršio dodatni pritisak na poslodavce koji ne isplaćuju plaće da radnicima izdaju obračun o neisplati dospjelog iznosa plaće, na način da se propisuje kaznena odgovornost za poslodavca koji bi postupao suprotno ovoj svojoj obvezi. Smatramo da je ovo rješenje razmjerno odgovornosti koja je propisana stavkom 2. članka 132. novog Kaznenog zakona, u kojem se propisuje odgovornost poslodavca za nedavanje ili davanje netočnih podataka za određivanje plaće pri čemu plaću ne isplaćuje ili ju isplaćuje djelomično, na koji način se posredno štiti i državna blagajna i sankcionira porezna prijevara. Stoga smatramo da radnik također mora uživati potpunu zaštitu isplate svojih potraživanja, što uključuje i propisivanje kaznene odgovornosti za neizdavanje predmetnog obračuna, tim više što poslodavac njegovim neizdavanjem ciljano onemogućuje radniku da svoja potraživanja naplati na brži i učinkovitiji način predviđen Zakonom o provođenju ovrhe na novčanim sredstvima, te mu uvelike otežava šansu da ikada naplati svoja potraživanja iz radnog odnosa.

Pored toga, za isključenje kaznene odgovornosti zbog neisplate plaće, predlaže se uvođenje dodatnog uvjeta kojim bi poslodavac uistinu dokazao da nije imao namjeru svojim radnicima uskratiti plaću, a taj je da se kaznene odgovornosti oslobađa samo u slučaju kada je do neisplate plaće došlo uslijed nemogućnosti raspolaganja ili nedostatka financijskih sredstava na računu poslodavca, pod dodatnim uvjetom da je **u propisanom roku radniku dostavio obračun iznosa plaće, naknade plaće ili otpremnine koji je bio dužan isplatiti**. Smatramo da bez ispunjenja ove obveze niti jedan poslodavac ne bi smio biti oslobođen kaznene odgovornosti za neisplatu plaća, posebice imajući u vidu dodatne mogućnosti za naplatu potraživanja propisane novim ovršnim i srodnim zakonima.

Naposljetku, definicija plaće korištena u smislu članka 132. novog Kaznenog zakona dopunjuje se radi jasnoće na način da se izričito propisuje da se pod plaćom smatraju i naknada plaće te otpremnina.

Usvajanjem ovog Prijedloga zakona Hrvatski sabor dokazao bi ozbiljnost svojih namjera da radnicima olakša naplatu svojih potraživanja, jer je evidentno da važeća zakonska rješenja ne propisuju dovoljno stroge sankcije koje bi poslodavce motivirale na izdavanje obračuna dospjelih a neisplaćenih iznosa plaće. Bez propisivanja kaznene odgovornosti, i izmjene ovršnih zakona u ovom dijelu ostat će samo na nivou kozmetike i bombastičnih naslova u novinama kojima se željelo obmanuti javnost.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provođenje ovog Zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u Državnom proračunu.

IV. PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI I DOPUNAMA KAZNENOG ZAKONA

Članak 1.

U Kaznenom zakonu (NN 125/11) u članku 132., iza stavka 2. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

„(3) Kaznom iz stavka 1. ovog članka kaznit će se poslodavac koji u slučaju neisplate cijele ili dijela plaće, naknade plaće ili otpremnine, u propisanom roku radniku ne dostavi obračun iznosa koje je bio dužan isplatiti.“

Dosadašnji stavci 3., 4. i 5. postaju stavci 4., 5. i 6.

U dosadašnjem stavku 3. koji postaje stavak 4., na kraju rečenice točka se zamjenjuje zarezom te se dodaju riječi: „pod uvjetom da je poslodavac u propisanom roku radniku dostavio obračun iznosa plaće, naknade plaće ili otpremnine koji je bio dužan isplatiti.“

U dosadašnjem stavku 5. koji postaje stavak 6., iza riječi „osnovna plaća,“ dodaju se riječi: „naknada plaće, otpremnina“.

Članak 2.

Ovaj Zakon stupa na snagu 01.01.2013. godine.

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Ovim člankom propisuje se kaznena odgovornost za poslodavca koji u zakonom propisanom roku radniku ne dostavi obračun iznosa neisplaćene cijele ili dijela plaće, naknade plaće ili otpremnine koji je bio dužan isplatiti.

Nadalje, za isključenje kaznene odgovornosti u slučaju neisplate plaće poslodavca koji plaću nije mogao isplatiti zbog nemogućnosti raspolaganja financijskim sredstvima ili nedostatka financijskih sredstava na svom računu, dodaje se uvjet da je poslodavac u zakonom propisanom roku radniku dostavio obračun iznosa plaće, naknade plaće ili otpremnine koji je bio dužan isplatiti.

Pored toga, precizira se definicija izraza „plaća“ korištenog u ovoj odredbi, na način da se izričito propisuje da se pod plaćom pored ostalog podrazumijeva i naknada plaće koju je bio dužan isplatiti poslodavac, kao i otpremnina.

Uz članak 2.

Propisuje se stupanje na snagu ovog Zakona.

V. TEKST ODREDBI VAŽEĆEG ZAKONA KOJE SE MIJENJAJU, ODNOSNO DOPUNJUJU

Članak 132.

(1) Tko ne isplati dio ili cijelu plaću jednom ili više radnika,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko ne daje podatke ili daje netočne podatke za određivanje plaće i na taj način je ne isplaćuje ili isplaćuje djelomično.

(3) Nema kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka kada je do neisplate došlo zbog nemogućnosti raspolaganja financijskim sredstvima na računu poslodavca ili nedostatka financijskih sredstava na računu poslodavca koji nisu nastali s ciljem izbjegavanja isplate plaće.

(4) Ako počinitelj iz stavka 1. ovoga članka naknadno uplati zaostale plaće, može se osloboditi kazne.

(5) Pod plaćom se u smislu ovoga članka podrazumijeva osnovna plaća i sva druga davanja u novcu ili u naravi koju radnik prima po osnovi rada, u bruto iznosu što uključuje i doprinose iz plaće i na plaću prema posebnom propisu.